

Srbija Āte zaĀaliti Āito je uniĀtila domaĀte banke

NĀpis Drago - 20.05.08 11:31

NOSTALGIJA I DUĀNIĀĀCEKA FAKTOGRAFIJA:(

LakoĀta zaduĀivanja poslednjih godina podseĀta na vesele sedamdesete, kada je Jugoslavija rado uzimala inostrane kredite, kada se dobro Āivelo, i kada je postojala svest da se Āivi dobro Āe“ previĀe dobro. Tog oseĀtja danas nema, iako Srbija zaduĀuje viĀe nego sedamdesetih, a spoljni dug uporno i beznadeĀno raste (28,4 milijarde dolara krajem marta).

Jugoslavija je svoj dinamiĀni posleratni razvoj delom zasnivala na novcu koji je stizao sa Zapada Āe“ prvo u vidu pomoĀi, a kasnije i u obliku kredita. Krajem Āezdesetih godina, kada su jugoslovenski gastarbajteri pohrlili u Zapadnu Evropu, poĀele su pristizati i doznake iz inostranstva. Kombinovani priliv inostranog novca omoguĀavao je da Jugoslavija investira, a da pri tome ne Ārtvuje Āivotni standard, kako su to Āinile ostale socijalistiĀke zemlje.

Obilje kapitala i ĀezmeĀaĀ kreditna politika stvorile su ambijent u kome su se investicione odluke, Āesto politiĀki inspirisane usmeravane, donosile olako. PreduzeĀta nisu previĀe brinula o obrtnim sredstvima, raĀunajuĀi na pomoĀ banaka koje su bile pretvorene u servis privrede. Cilj je bio da se preduzeĀta, bez obzira na njihovu rentabilnost, odrĀavaju Āiznad vodeĀ po svaku cenu. Gubici privrede su bili socijalizovani kroz bankarski sistem i stalni inflatorni pritisak je bio neminovna posledica ovakve politike.

Postojala je, meĀutim, i druga, svetlija strana. Deo kredita koje je Jugoslavija dobijala usmeravan je za izgradnju infrastrukture, dakle namenski i selektivno. Poslove su, naravno, obavljala domaĀta preduzeĀta. Tako se pored izgraĀene infrastrukture i novih radnih mesta sticalo i iskustvo koje se kasnije prodavalo zemljama TreĀeg sveta.

Deo inostranih kredita je kroz bankarski sektor usmeravan privredi. Bolji i efikasniji deo privrede se ubrzano modernizovao i bio je u stanju da trĀiĀitu (domaĀtem, ponekad i stranom) ponudi dovoljno proizvoda Āe“ ne vrhunskih, ali sasvim solidnih. Banke su kreditirale iskljuĀivo kupovinu domaĀte robe, pa je i to pomagalo da ona bude konkurentna, bar na domaĀtem trĀiĀitu.

Ekonomska politika nije bila liberalna, ali je (to se danas jasnije vidi) svakako bila dobra za graĀane Jugoslavije. Veliki broj ljudi je bio zaposlen, mada se nije pretrzao od rada. U svakom sluĀaju, siromaĀtvo i oĀaj nisu bili masovna pojava kao danas. DrĀava je obezbeĀivala besplatno Āikolstvo, zdravstvo, ulagala je u kulturu, vojsku, nerazvijena podruĀja, a da pri tome nije niĀta prodavala. KonaĀno, taj sistem je stvorio preduzeĀta i druĀtveno bogatstvo od Āije se prodaje i danas Āivi i opstaje. Da nije bilo ratova devedesetih, da se imovina nije (tranziciono) prodavala u bescenje, stvarne razmere tih vrednosti bi bile mnogo vidljivije.

Srbija i danas, kao nekada, dobija finansijsku pomoĀ, ima visok priliv deviznih doznaka, agresivno se zaduĀuje, a povrh toga, rasprodaje sve Āto se moĀe prodati. Uzalud. Sve manji broj graĀana ima stalni posao, ekonomska kriza je kontinuirana, a oseĀtanje Āivota, Āini se s razlogom, sve je tragiĀnije. Iako ekonomski sistem apsorbuje ogromne koliĀine inostranog kapitala, investira se malo. Ozbiljnih investicija u infrastrukturu nema, sem u predizbornim obeĀanjima.

Jedan od vaĀnih uzroka ovakvog stanja u vezi je i sa bankarskim sistemom, naĀinom kako on danas funkcioniĀe, kao i njegovom vlasniĀkom strukturom. Banke beskompromisno i iskljuĀivo slede sopstveni profitni interes, i to najĀeĀte kratkoroĀni. Kamate i provizije u Srbiji su meĀu najviĀim u Evropi. Krediti se najraĀe usmeravaju tamo gde banka moĀe zaraditi najviĀe (npr. keĀi krediti), i tamo gde se povraĀaj kredita najlakĀe moĀe osigurati Āe“ hipotekarni krediti, hartije od vrednosti Narodne banke itd. Na listi prioriteta finansiranje proizvodnih investicija, kao najriziĀnije, na samom je dnu.

Kreditna politika je racionalna iz ugla bankarskog sektora, ali je pogubna za nerazvijeno druĀtvo. Svi ovi trendovi su pogorĀani vlasniĀkom strukturom banaka. Strane banke u maloj zemlji su nedodirljive i mogu Āiniti Āto im je volja. Prirodno je da inostrani vlasnici banaka ne oseĀtaju odgovornost za domaĀtu ekonomiju, ali je opasno da finansijski sistem male i nerazvijene zemlje bude dominantno u stranom vlasniĀtvu. Bankarstvo je krvotok privrednog sistema, a ne biznis kao Āzsvaki drugiĀe“. Iz socijalistiĀke krajnosti u kojoj je bankarski sistem bio potpuno podreĀen interesima privrede, otiĀilo se drugo, joĀi goru.

Nema uspeĀnog modela autonomnog privrednog razvoja koji su finansirale inostrane banke. Nema ni uspeĀnog razvojnog modela bez Āvrste i stabilne sprege privrede i bankarskog sektora Āe“ dakle bez saveza poslovnih elita. Valja podsetiti da ova simbioza nije socijalistiĀki izum. ReĀe je o finansijskom modelu koji je bio u centru nemaĀkog i japanskog privrednog ĀzĀudaĀe“, a na takvom finansijskom temelju poĀivao je i razvoj jugoistoĀne Azije i Kine. Srbija Āte tek zaĀaliti uniĀtila domaĀti bankarski sektor Āe“ to nije pitanje nostalgije, veĀ ekonomske faktografije.

NeboĀja KatiĀ

Finansijski konsultant

(POLITIKA) http://www.nadjisve.com/images/fbfiles/images/nebojsa_katic-faa075658c225a1c40e7bfbea365bd4a.jpg

=====